

לפי הצעת האי שליש בשם הוועדה נמחק נשגר מן הרשימה.
האי אברמסון מציע לוועדה לדון במושגר.

האי מנצור: המונח הבא:

ממוצע משוקלל—weighted average

האי לייבל מערער על הצעת הוועדה ומציע במקומה ממוצע בשיקול. הוועדה לא יכלה לעקור את המונח משוקלל, שהציע ועד הלשון בשעתו (מונחי סטטיסטיקה, לשוננו יד, עמ' 248) וכבר השתרש בין הסטטיסטיקאים זה כ־15 שנה.

בממוצע המשוקלל, שלא כבממוצע הפשוט, מתחשבים בשכיחות או במשקל של כל ערך. לדוגמה: אם 10 אנשים משתכרים 200 ל"י כל אחד, ו־5 משתכרים 400 ל"י כל אחד, היא הממוצע הפשוט 300, ע"פ החישוב $\frac{400+200}{2}$, אך הממוצע המשוקלל יהא 266, ע"פ החישוב

$$\frac{(200 \times 10) + (400 \times 5)}{15}$$

האי אירמאי: שקלל, משוקלל, שנקבעו ע"י ועד הלשון, מקובלים בין פסיקאים. מהנדסים ועוד, ודחייתם תגרום נזק. שיקול אינו יכול למלא מקומו. יש ממוצע משוקלל, אבל כל אחד לפי "שיקולו" יבחר בממוצע שירצה.

האי אופיר: באנגלית יצרו את המלה החדשה to weight להבעת מושג זה. האי לייבל: איני מקבל סמכות השימוש של שנים, אם הדבר צריך תיקון. אני מציע: בשיקול. אין צורך במלה שקלל.

הגב' גרבול: יש כאן תוספת משקל למספר מסוים, ואולי צריך להיות: ממושקל. האי איתן: צריך לקבל את המונח של ועד הלשון שקלל או למנות ועדה לדבר זה, כי חלילה לנו לשנות מן המקובל בלי אנשי המקצוע. גם לפי התקנון אסור לקבל כאן החלטה חדשה בלי דיון בוועדה תחילה.

האי טורסיני: אילו הייתה לפנינו tabula rasa, הייתי מעדיף ממושקל מן משקל, כפועל האנגלי הבא מן השם weight. שקלל עלול להתפרש כבניין שפעל מן קלל. אך איני רוצה לעקור את המקובל. אולי תוכל הוועדה להוסיף ממושקל, שמא תתקבל, וזה לא יעכב את השימוש של היום.

האי בן-חיים: הואיל ואי אפשר להחליט על ממושקל, אך יש חברים הנוטים להצעה זו, תוסמך הוועדה — 2 חברים מכאן ובעלי מקצוע, אנשי סטטיסטיקה וכו' — לדון בהצעה זו.

בעד אישור הרשימה כולה, חוץ משקלול, הצביעו 10.
הוחלט: לאשר את כל הרשימה, חוץ מן משקלול, שנמסר להכרעת הוועדה.
(הגב' גרבול והאדונים אברמסון ולייבל נבחרו להצטרף לוועדה לדיון זה).

- האי טורסיני: לפנינו רשימת מונחי המדידה לדיון ולאישור. האי אסטרסון: חברי הוועדה, שהכינה את המונחים המובאים לאישור, היו האדונים בן-נון ומלצר מטעם האקדמיה, והאדונים ברץ, הלפרן, יצחקי, קאט, רול, כמומחים למקצוע. מזכיר הוועדה — האי אסטרסון, בישיבותיה האחרונות דנה הוועדה בהערותיהם של האדונים בן-חיים, ברגרין, דותן, ייבין, לייבל, פורת ז"ל, אינג' פלדשטיין ואינג' קאט.
עפ"י ייפוי-כוח מאת הוועדה המרכזית למונחי הטכניקה נדונו ההערות בוועדת האישרים,

שחבריה הם הא' פרופ' ש' אירמאי, ד"ר ע' איתן, ד"ר י' בן-נון ואני, בשלוש ישיבות בחודשים כסליו—אדר תש"ך.

בישיבות אלו השתתפו גם אנשי המקצוע מהוועדה למונחי תורת המדידה: מר י' ברץ (ישיבות) והאינג' ד' יצחקי, מ' קאט וי' רול (בישיבה האחרונה).

ועדת האישיורים קיבלה חלק מן הערעורים, והיא מבקשת להוציא מכלל דיון את המונחים mistake, error.

הא' בן-נון: על המונחים האלה הבאתי ברגע האחרון ערעור וביקשתי, שיוצאו מכאן, כי, לדעתי, יש צורך בדיון מקיף בהם מחוץ לוועדה זו. הצעתי, שתיקבע כאן ועדה מיוחדת לכך, בייחוד מבין אנשי הלשון. הכוונה לשגיאה וטעות. הספק נתעורר בלבי רק אחרי הדיון בוועדה אחרת, כשהסברתי את ההבחנה כמיטב הבנתי, וזה סותר את הכתוב כאן. לדעתי, שגיאה — מקורה בחסרון ידיעות, בחוסר שלמות, ואילו טעות היא התוצאה של פיזור הנפש, חוסר דיוק בהסתכלות ובמקצועות מסוימים ההבחנה נחוצה. המקור לטעותנו הוא בקביעת ועד הלשון, כאשר במונחי המתמטיקה נקבע טעות למה שראוי להיקרא שגיאה. אבקש אפוא להרכיב ועדה לדון בשאלה זו בהקדם האפשרי אחר איסוף אינפורמציה מספקת מצד אנשי מקצועות שונים.

הא' טור-סיני: שגיאה — אובייקטיבית, טעות — סובייקטיבית. בבירור בעיה זו תעסוק ועדה. זו שאלה כללית.

הא' אירמאי: טעות ושגיאה נקבעו ע"י ועד הלשון במילון למונחי המתמטיקה ובמילון למונחי הסטטיסטיקה ונתקבלו כך גם במילון למונחי הטכניקה. הערעור בא מצד המודדים, שהחליפו את המשמעות של שתי המלים והתרגלו לנהוג כך, משום שלא ידעו, כנראה, את הקביעות האחרות.

הא' טור-סיני: נשים לב, אם יש צורך לשנות, ואולי נמצא דרך לצאת ידי הכול. המזכירות תזמין לדיון את הנוגעים בדבר, ואם בירושלים, אשתתף גם אני. הא' קאט: נדמה לי, כי הוועדה למונחי תורת המדידה ידעה דברים אלה וקבעה את המונחים כפי שהם קיימים בשימוש. שוכנענו, כי רק צורה זו מתאימה לנו.

הא' אסטרחן: השאלה הבאה היא שאלת צורתה העברית (כתיב והגייה) של המלה הזרה pneumatic. הוצעו: פְּנִימָטִי, פְּנֻמָטִי, פְּנֻמְטִי, פְּנֻמְטִי. וכן צורתה העברית (כתיב והגייה) של המלה הזרה hydraulic הוצעו: הִידְרֻלִי, הִידְרֻלִי, הִידְרֻאולִי, הִידְרֻבִּלִי. הא' טור-סיני: זו שאלה כוללת, ויש אפשרויות שונות. ל-eu זו הולכת ומתקבלת בעברית הצורה אֵי, כגון אִירוֹפִי, ולא אִירוֹפִי, אִבְרוֹפִי.

הא' בן-חיים: שאלה זו קשה, וכבר נידונה הרבה. נראה שרצוי לאסוף את כל החומר ולדון בו במרוכז. שני הדיפתונגים קיימים בעברית; למשל, המלים כסלֹו, עכָשוּ נהגות גם בדיפתונגים au, eu. אם נכתוב כאן אָו — אֵו, יהגו ב"ש או בדיפתונג. בכרססת ועד הלשון יש רשימה ארוכה. ועדת הדקדוק תכין החלטה כוללת לדיון עקרוני.

הא' טור-סיני: אני מסכים, שיש צורך לדון בשאלה בכללותה בוועדה לדקדוק. אלא חובתנו להחיש דיון זה.

הא' איתן: כיוון שהשאלה עקרונית ומסובכת, והדיון בענייני כתיב והגייה אינו קל, יעכב דבר זה את הדפסת המילון. אני מציע, שניתן הוראת שעה למילון זה.

הא' טור-סיני: אמנם יש חשש, שלא נבוא מהר לידי הסכם, כי קשה למצוא דרך אחידה לכל המלים, שבאו מצרפתית, מאנגלית ועוד.

הא' בן-חיים: ועד הדקדוק יביא למליאה הצעה לגמר הדיון.

הא' אסטרֶחֶן : המונח הבא המובא לדיון הוא :

פָּ

הוועדה מציעה לאשר את השימוש בצורת היחיד פָּ (במקום פָּ), כשיש צורך לדייק בציון אחד הפנים של גוף.

הא' טוֹרִיסִינִי : כשיש לדבר כמה פנים, כגון בצורת קובייה, כיצד ייקרא כל אחד מן הפנים? במילון ברייהודה הבאתי חומר על הצורה פָּ, שנוצרה בימי הביניים. אמנם במילון גזניוס משנת 1915 נזכר בשמי, שהאחד הוא פָּ, אבל היום דעתי, שלא הייתה צורת יחיד לפנים, ומעיקרא — כמו מִס, שמים — הייתה קיימת רק בצורה זו. בימי הביניים, כשהיה להם צורך ביחיד, השתמשו בפָּ. הרבה יותר נאה ונוח לפי הרגשתי לומר פָּ, שהרי פנים משמש אחרי תקופת המקרא בעיקר בלשון נקבה.

הא' יִיבֵן : הוצעה מלה לתרגום facet — פָּ. איני זוכר, אם נתקבלה.

הא' אִירְמָאִי : בטרם אדון בהצעה, רוצה אני להסביר במה מדובר: מונח זה face פָּ וכו' יש לו כמה הוראות: א) זו שהזכיר אותה הא' טוֹרִיסִינִי, כגון בקובייה; ב) הפנים של גוף גיאומטרי המוגבל ע"י פאות — סך הכול של הפאות; ג) בונים סכר : לסכר יש פָּ מורדי (הפונה לצד האוויר במורד הזרם) ופָּ מַעְלֵי (הפונה לצד המים במעלה הזרם). ד) כשזרם מי תהום מגיע לים מתחת לפני הקרקע, הריהו נתקל במי הים המלוחים, שחדרו לתוך היבשה. המשטח המפריד בין מים מתוקים למלוחים הוא פָּ ביניים; ה) ובדרך כלל פָּ מפריד בין נוזל לנוזל אחר, בין נוזל לאוויר.

הא' בְּ-חַיִּים : מהגדרת הא' אִירְמָאִי הבינותי, שהמלה פָּנים מכוננת יפה. במספר אפשר לומר: פָּנים אחד, פָּנים שניים. אך הקושי הוא בצירוף התואר. איני יודע, מדוע אנו מתקשים במלה פָּ. למה לא נטיל אותה לשימוש מקצועי זה? אך דרושה הרגשה, שאין להעביר פָּ לשימוש יומיומי. שאלה נוספת היא ניקודה: בקמץ פָּ או בצירי פָּ, כמו בֶּן — בָּנים.

הא' קְרוּא : לפני זמן עוד השתמשתי בצורה פָּ ל פ ר ו פ י ל, ולא עלה על דעתי, שיש צורך באישור לכך, לכל היותר שאלת הניקוד, אך עצם המושג טוב ונחוץ. הא' שִׁרְמָן : מצטרף לדעת הא' קְרוּא. נחליט מיד גם איך ננקד את המלה בסמיכות ובכינויים.

הא' טוֹרִיסִינִי : אני רואה קושי בצורת הזכר פָּ. כגון: תאמר : פָּנוּ הקדמי? הצורה בנקבה מתאימה יותר. היו שחשבו, שהיחיד צ"ל פָּנה, כמו קָנה — קָנים, אך בכינוי זה גורם קשיים.

הא' אִיתָן : רצוני להעיר על קושי אחר. אם נקבע פָּנה בשני קמצים, יהיה הנסמך פָּנת, וזה יתבלבל עם פינת.

הא' בְּ-חַיִּים : אם נאמר פָּנה, יאמרו בריבוי פָּנות.

הא' טוֹרִיסִינִי : אין אסון בכך, כי זה מושג אחר.

הא' אִירְמָאִי : רציתי להציע דווקא פָּנה — פָּנות. כי פָּנים מתארים עניין עממי, השטח החיצון. וכאן הכוונה לחלק מסוים של הפנים, וכך לא יחליפו את זה עם פני אדם.

הא' קָאט : יש לחשוש מן ההחלפה של פָּנה — פִּינה. דווקא במקצוע זה הפנים מוגבלים ע"י צלעות ופינות.

הא' הנמן : אני רוצה לחזק דעת הא' אִירְמָאִי ובְּ-חַיִּים. דווקא פָּ — פָּנים במים עלול לגרום ערבוביה, כי יש לנו מושג אחר "על פני המים", ושם רק פָּ עליון דווקא.

הא' אִירְמָאִי : בשעת הצורך מוסיפים תוספת : פָּ עליון ופָּ תחתון.

בעד פָּ הצביעו 13.

נ ת ק ב ל : 19 .

הא' שירמן : לאחר שנתקבל 9, מציע אני לקבוע את הניקוד.
הא' בן-נון : מציע לנקדו בקמץ.
הא' טורסיני : כמו יד, דג.
הוחלט : פ (ע"ד דג).

הא' אסטרחקן : השאלה הבאה היא :

רגל, פוט (foot)

הא' איתן : יש במילון זה רשימה של יחידות מידה זרות : ירד, אינטש, והשארנו אותן בלי שינוי. רק על יד פוט כתוב גם "רגל". על זה ערער מר ייבין לאמר, שעל יד אינטש יש להוסיף אצבע. הוועדה דחתה הצעה זו. מפני שגם לירד אין מלה עברית, ומפני שכל המידות האנגליות האלה קבועות, ואילו רגל אינו מוגדר, ויכול להיות גם יחידת המידה הגרמנית Fuss. כדי לדייק באמת, נצטרך לומר על יד פוט — רגל אנגלית. וכן אם נוסיף אצבע עלייך אינטש.

הא' טורסיני : אין זו שאלה לשונית.

הא' שלי : אולי נמחק את המלה רגל ?

הא' טורסיני : את פוט יבטאו בפ"א דגושה. רגל יותר ברור.

הא' שלי : מה הריבוי ?

הא' אירמאי : מבחינה עניינית התקיים הדיון בבעיה זו מספר פעמים ב־30 השנים האחרונות. לפני כ־15 שנה היה דיון ממצה מטעם מכון התקנים בנוכחות נציגי הטכניון וועד הלשון, ואז דנו, כיצד לקרוא יחידות אנגליות בעברית וכיצד לכתוב באת קיצוריהן. כעת יחידת האורך המקובלת אצלנו היא המטר ובעולם האנגלו־סאכסי הפוט האנגלי. אין רגל גרמנית וכד' ; אלה הן יחידות היסטוריות חסרות עניין מדעי או טכני. בוועדה הייתה התנגדות לכתוב פוט במקום רגל, כי המלה רגל נשתרשה, וכך נקראה בתקן הישראלי מערכת היחידות האנגליות בראשי התיבות רפ"ש (= רגל, פאונד, שנייה) ואם נשנה לפוט, יהיה ר"ת פ"ש. המונח אצבע נדחה אז. אחד הנימוקים היה ענייני בגלל הקיצור.

הא' טורסיני : מצד הלשון מותר לומר רגל, ומי שעומד בפרשה זו יודע, למה הכוונה.

הא' ייבין : אני מציע למחוק רגל, כשם שאין תרגום אף לשמות המידות האחרות.

הא' בן-חיים : הוועדה הציעה תרגום עברי רגל רק על יד פוט, אך לא אצבע על יד

אינטש. אני בעד הצעת הוועדה.

נתקבלה הצעת הוועדה.

הוחלט לאשר את רשימת מונחי המדידה¹.

ההחלטה טעונה אישור הישיבה הבאה

(מחמת חוסר המניין החוקי).

הישיבה הארבעים וחמש

ביום ל' בסיוון תשכ"א בשעות 3.30 עד 6 אחה"צ בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים : חבר הכבוד הא' סלושץ.

החברים האדונים אברמסון, אורבך, בן-חיים, ברגרין, טורסיני (יו"ר).

ייבין, מלמד, מירסקי, סדן, עגנון, פולוצקי, קוטשר, רבין, ריבלין, שירמן.

החברים היועצים האדונים בורלא, בן-נח, לייבל, שבטיאל, שלי.

1 הרשימה תפרסם במילון מיוחד.

המנהל האמרכלי הא' א' מנור.

המוכירים המדעיים האדונים איתן, אסטרחק, מדין, מנצור.

הגב' גרבל והאדונים בנעט, גרינברג, הלקין, מלצר, סמילנסקי, פריץ, שלונסקי ושפאן — הצטדקו על היעדום.

- סדר-היום: א. אישור זיכרון-הדברים וההחלטות של ישיבות מ"ג—מ"ד
- ב. הודעות
- ג. בחירת חברי כבוד, ומינוי ועדה להצעת חברים נוספים
- ד. הרצאה על עבודת המינוח
- ה. מונחי אתלטיקה קלה
- ו. מונחי הידראוליקה

א. הא' טור-סיני: בשתי הישיבות הקודמות נדונו עניינים לשוניים, וההחלטות נתקבלו ברוב ניכר, אלא שחבר אחד חסר היה למניין החוקי, הדרוש לאישור קביעות. מבקש אני, ישיבה זו, שיש בה מניין חוקי כדרוש, תאשר בהצבעתה את ההחלטות, שנתקבלו בשתי הישיבות האלה, כפי שהן רשומות בזיכרון הדברים שבידכם.

החלטות הישיבות מ"ג ומ"ד אושרו פה אחד.

הא' איתן: בזיכרון הדברים של ישיבה מ"ג, בסוף הדיון במונחי האגרוף, נאמר, כי שני מונחים נמסרו לדיון נוסף ולהחלטה בוועדה. הוועדה החליטה לתרגם to knock down — מוטט, כהצעתה הראשונה, ולא חששה שמה יישמע המונח מותרת. ולפי זה הצורה הפאסיבית תהיה נמוט בנפעל. הואיל והוועדה הייתה מיופת כוח מטעם המליאה, יש לראות בהחלטתה קביעה סופית.

ההודעה נתקבלה ללא התנגדות.

ב. הא' טור-סיני: ועד הפרסומים מודיע:

(1) יצא החלק הראשון של כרך ג של "עברית וארמית נוסח שומרון" מאת הא' ז' בן-חיים.

(2) אושרה הצעה להוציא מהדורה מתוקנת ומושלמת של ספר הרקמה לר' יונה אבן ג'נאח, בעיבודו של מיכאל וילנסקי ז"ל. המהדורה תכלול, מלבד מה שנדפס במהדורה של האקדמיה למדעי היהדות בברלין, הוספות ותיקונים מעיובונו של המהדיר המנוח. הספר יצא בסיועם של ידידי וילנסקי בארצות הברית ובהשתתפות חלקית שלנו.

ג. הא' טור-סיני: מזמן הכירו אחדים מחברי האקדמיה, כי מסיבות שונות, שאינן תלויות ברצונם הטוב, אינם יכולים להשתתף בפעילות בעבודתנו, והביעו את רצונם להשתחרר מחברות פעילה. מהם שניים, שיושבים בחו"ל, ונוסף עליהם חברנו הא' הזו, שנשא עמנו בעול, אבל קשה עליו מטעמי בריאות להוסיף ולשאת בו. מנהלת האקדמיה מציעה למליאה לבחור בשלושת החברים — הא' ח"א גינזברג, הא' ח' הזו והא' ש' ליברמן — לחברי כבוד, שזכותם להשתתף בעבודתה כפי יכולתם.

בהצבעה שאיתן נבחרו לחברי כבוד פה אחד:

- האדונים חיים אריה גינזברג
- חיים הזו
- שאו ל ליברמן.

הא' טורסיני: האקדמיה רשאית מעתה לבחור בארבעה חברים נוספים ושבעה חברים יועצים אף במסגרת החוק כמו שהוא עתה. לכשיתוקן החוק, נוכל לבחור גם חברים יועצים בחו"ל.

הא' בן-חיים, הוזה, טורסיני, ייבין, סדן ופולוצקי נבחרו לוועדה להכנת הברירות.

ד. הא' איתן מרצה על

עבודת המינוח באקדמיה

בהרצאתו של פרופסור סדן במליאת האקדמיה בשנת תשי"ח באו לידי גילוי ותיאור כמה קשיים וניגודים פנימיים, הנוצצים בעצם תקנותיה ותפקידיה של האקדמיה והמורגשים בכל פעולתה. ההרצאה לא זו בלבד שנתפרסמה בויכרונות האקדמיה, אלא כבר לפני כן הוכפלה ונשלחה לכל חברי הוועדים, הממונים על עבודתנו לענפיה, כדי שיעיינו בה ויבקשו דרכים לתקנת מעשינו. למה שנאמר בהרצאה הצטרפו הערות חברים אחרים וכן פרי הניסיון בעבודה המעשית במשך שנים — והכול יחד גרם שינויים מסוימים בתכנית הפעולות הן מצד התוכן והן מצד אופן הטיפול.

בענף המונחים, שעליי לדון בו כאן, ניכרים הישגים וניסיונות לשפר, ליעל ולזרז את העבודה. הקשיים והניגודים הענייניים, שדיבר עליהם הא' סדן, כמעט כולם מתגלים אף בוועד המינוח ובוועדותיו. חברי האקדמיה — חוקרים מצד אחד, וסופרים ויוצרים מצד אחר — רגילים לעשות את מלאכתם — מלאכת יחיד — כל אחד לפי נטיותיו הפרטיות ובקצב המיוחד לו. נמצא, שעבודת האקדמיה — ובמינוח בפרט — מקופחת במידה רבה, שכן עבודה זו מצריכה לא רק זריזות ומהירות, כדי שתוכל לספק את הצרכים המתחדשים כל יום, אלא היא תובעת מן העוסק בה אף רצון ויכולת להתמצא בשטחים רבים של מדע ומעשה.

קושי אחר הוא, שרוב חברי האקדמיה אינם יודעים, ולא יכולים לדעת, את לשון המקצועות המיוחדים, את המון המונחים — רבים מהם קביעות ועד הלשון והאקדמיה עצמה — שנוצרו וכבר השתרשו בכל המקצועות. שום ועדה מוועדותינו המקצועיות אינה יוצרת היום עוד את מילון מקצועה, אלא בעיקר היא אוספת, בוררת ומלבנת מונחים מן המוכן והמקובל, והיא יכולה להסתפק במיעוט של חידושים כדי למלא את המחסור. חברי האקדמיה, המתבקשים להעיר על רשימת מונחים, להציע שיפורים בה ולאשר אותה במליאה — רובם אינם בקיאים במקצוע הנדון ואינם יודעים את מונחיו — מה מושרש זה שנים רבות, ומה חידוש שבגדר הצעה. לעתים קרובות מוכרחה הוועדה לדחות הצעה חשובה ונאה מצד הלשון, — משום שהמלה, שהמעיר מציע, משמשת מכבר בהוראה אחרת באותו מקצוע או במקצוע קרוב, או סותרת משום מה קביעה אחרת; ומשום מה — רק המומחה יודע.

ולא רק חברי האקדמיה, המורים הלכות לשון למקצועות אחרים, נוגעים בעניינים, שלא התמחו בהם; אף בעלי מקצועות רבים מסיגים גבול זולתם. הם נקראים ומתנדבים לחוות דעתם על מלים וצורות לשון, אבל רובם אין שבילי הלשון נהירים להם, לא שבילי העברית ולא שבילי לשונות בכלל. התרוצצות פנימית זו מתרפאת רק בתוך הוועדה עצמה או בישיבות משותפות של ועדות אחדות, ששם נהנה כל אחד מהסברתו ומידיעתו של חברו: איש הלשון לומד את מושגי המקצוע וצרכיו, ואיש המקצוע לומד, כיצד מושגים באים לידי הבעה בעברית, היכן מקבילה דרך העברית לדרך הלעז, והיכן הדרכים נפרדות. לפיכך הוועדה היא המרכז, שרוב הבעיות מתלבנות ומוכרעות בו, ואין ספק, שיש להוסיף ולהטות את הפעולה בכיוון זה. לאור הדברים האמורים כאן ודברים אחרים רבים התחילו ועד המינוח והמוזכירות לתקן

כמה תיקונים בסדרי העבודה, כדי לנצל את מלוא יכולתם של כל השותפים במפעל בכל אחד משלבי.

השותפים בעבודה הם: חברי האקדמיה, שמיעוטם יושבים בתוך הוועדה וכולם מקבלים את החוזרים וההודעות, ולפני כולם מובא החומר במליאה לגמר ההחלטה; בעלי המקצוע, המכינים חומר לדיון ונמנים עם הוועדה; המזכירות, העוזרת בהכנת החומר, משתתפת בישיבות, עורכת פרוטוקולים, מתאמת בין ועדה לוועדה, מכינה חוזרים והודעות-סיכום ומגישה את קביעות הוועדה למליאה.

שלבי העבודה במילון מקצועי או ברשימת מונחים הם:

(א) הכנת החומר לדיון: מן הניסיון למדנו, שלא תיתכן עבודה טובה ומהירה בוועדה, אלא אם כן הוכן החומר הכנה מושלמת ככל האפשר. ואמנם בזמן האחרון מקדישים המומחים והמזכירים עמל רב לרשימות המונחים לפני הבאתן לדיון. יש מקצועות, שבהם ועדות מומחים יושבות עם המזכירות במשך חודשים, ואף שנים, ומכינות מילון או רשימה, ורק אחרי כן נמסר החומר לוועדה רשמית מטעם האקדמיה. הכנה לדיון — פירושה אוסף שלם ובדוק של מונחים לועזיים, הגדרה לכל ערך, שספק עלול להתעורר בו, הצעת מונחים עבריים מלוקטים מן המקורות ומן הספרות המקצועית והכללית.

(ב) אחר כך באה הקריאה הראשונה בוועדה, וככל שהכנת החומר שלמה יותר, הדיון בוועדה קל וזריז יותר.

(ג) השלב השלישי הוא החזרה, שהמזכירות מביאה בו את ההצעות לידיעתם של חברי האקדמיה ובעלי המקצועות בחוץ ומבקשת את הערותיהם. כדי לחסוך את זמנם של מקבלי החזרה ולהקל עליהם את הבנת הדברים כבר התחילה המזכירות להוסיף בחזור הסברים על מונחים קשים ולחלק את הערכים לסוגים: הסוג האחד — ערכים, שאין בהם משום חידוש, ואין ספק עליהם; הסוג השני — חידושי לשון, שהסכימה עליהם הוועדה; והסוג השלישי — ערכים, שלא יכלה הוועדה למצוא להם פתרון מניח את הדעת. שני הסוגים האחרונים הם מיעוט בכל רשימה, ומשום כך לא יקשה על חברי האקדמיה לסייע לוועדה באותם המקומות, שבהם הסיוע רצוי ביותר. בשלב החזרה — ורק בשלב זה — כל חברי האקדמיה נקראים לעזור בתיקונה של הרשימה המוצעת. חבר, הנמנע מלהעיר על החזרה ומערער על אחת הקביעות בשלב מאוחר יותר, מכריח את חברי הוועדה, שכבר הקריבו לעניין עשרות או מאות שעות, לחזור ולשבת ולעיין בדברים בפעם השלישית או הרביעית.

(ד) כל הערה המתקבלת על החזרה — הוועדה שוקלת אותה בקריאה השנייה, שהיא השלב הרביעי, הקודם להודעת-הסיכום ולגמר ההחלטה במליאה.

(ה) בהודעת-הסיכום מציעה הוועדה את החלטותיה לאישור החברים והמליאה. בנספח אחד להודעה זו היא מודיעה על השינויים, שבאו ברשימה בקריאה האחרונה, ובנספח אחר רשומים ומסבירים הערכים העומדים לדיון במליאה. אלה הם ערכים, שבהם מתעוררת בעיה עקרונית, הראויה לוויכוח ולהכרעה במליאה, או ערכים, שבהם ערער מספר ניכר של חברים על הצעת הוועדה. ערעור, שנדחה בוועדה מפני שישודו באי-הבנה או מפני סיבה אחרת — המערער מקבל הסברה מפי המזכיר או בישיבת הוועדה, שהוא מומן אליה.

(ו) בשלב האחרון — במליאה — נדונים המונחים מן הסוג האמור, והרשימה כולה באה לאישור. לפי תקנון האקדמיה אין להחליט על שום הצעה חדשה, שלא נדונה תחילה בוועדה, וטעם התקנה הזאת ברור: רק הוועדה המקצועית יכולה להעיד אם מונח חדש ראוי לשימוש במקצוע. לכל היותר אפשר לאשר מונח כזה בתנאי מפורש, שהוא טעון בדיקת הוועדה.

בין רשימות המונחים, הבאות לאישור בישיבות האחרונות וגם היום, יש אחדות, שבהכנתן כבר נהגנו במידה רבה לפי העקרונות האמורים. סימנן של רשימות אלה הוא מיעוט

הערכים המוקשים, הצריכים דיון כאן — משמע, שרוב הקשיים והספקות כבר סולקו בישיבות הוועדה או במשאומתן עם המערערים.

בשבועות האחרונים התכנסה המזכירות המדעית להתייעצות על דרכים מועילות עוד יותר בהכנת החומר ובהגשת ההצעות לחברי האקדמיה, ויש לקוות, שבשנה הבאה נוכל להימנע מהטרחת החברים בהמון רשימות גדולות, שתועלתן מפוקפקת, אלא נבקש חוות דעה בייחוד בעניינים, שלפי מהותם ולפי כמותם כל החפץ לעזור ויכול לעזור בליבונום. הדברים, שאמרתי כאן, נאמרו בעבודת המונחים, אבל ברי, שרבים מהם כוחם יפה אף בשאר סעיפי עבודתה של האקדמיה, שכן בכל הסעיפים העבודה מתחלקת בין המתמסרים לתפקיד מסוים בשלמותו ובין הנדרשים לסייע מבחוץ על ידי עצה וביקורת.

ה. הא' איתן: רשימת המונחים, המוגשת בזה לאישור, היא פרק מעבודת הוועדה למונחי תרבות הגוף. בהכנתה עסקו בשלב האחרון חבריה האדונים ע' איתן וי' שבטיאל מטעם האקדמיה, והאדונים י' אלוף, מ' בניהו, ע' גיל, צ' נשרי וש' שיק כמוחמים למקצוע. בשלבים המוקדמים יותר השתתפו בהכנתה גם חבר האקדמיה ד' שמעוני ז"ל והאדון ז' סגל. מזכירי הוועדה היו (לפי הסדר) האדונים ע' איתן, ר' ספן וג' הנמן.

ביום כ"ח באייר תש"ך שלחה הוועדה חוזר לכל חברי האקדמיה ולאנשי מקצוע. הערות נתקבלו מן הגב' ר' ברונשטיין והאדונים ש' אירמאי, ע' איתן, א' אסטרך, י' גבאי, א' דותן, א' זמרי, ש' ייבין, ד' לייבל, ק' מרקס, צ' נשרי ור' ספן. הוועדה דנה בהערות אלה ושלחה לחברי האקדמיה הודעת סיכום ב"ח באדר ש"ז.

לקראת ישיבה זו הוגשה לחברי המליאה הודעה, הכוללת שאלות לדיון במליאה ופרטים על שינויים, שהוחלט עליהם בישיבות האחרונות של הוועדה לאחר שמיעת ערעוריהם של החברים.

השאלה לדיון היא צורת המלה אָקָדָה או אַקָדָה. במילון למונחי המכונית, שהוכן ע"י ועד הלשון ואושר ע"י האקדמיה, נקבע: אַקָדָה־ריסוס (עמ' 103). לעומת זאת בא במילון למונחי ההתעמלות של ועד הלשון: אַקָדָה (עמ' 8), וכן הוא השימוש במשטרה ובצבא (השווה גם במילון "מונחים צבאיים"). בן־יהודה, שחידש את שימוש המלה לכלי־הירייה הנידון, רושם במילונו אַקָדָה, כבמקרא. כן רושמו אבן־שושן. גור ב"מילון עברי" ומדן ב"מאלף עד תו" רושמים את שתי הצורות.

הוועדה ממליצה על אַקָדָה בהתאם לחידוש המקורי ולשימוש הרווח.

הא' טור־סיני: בן־יהודה בשעתו קבע אַקָדָה, כמו שכתוב בתנ"ך, אע"פ שהכוונה שם לעניין אחר. אבל הצורה אַקָדָה שגורה אף היא, ואולי בעיקר בזכות שירו של ק"י סילמן ("שועלים קטנים"), שבו נאמר "לי אַקָדָה יש". בצבא מקובלת הצורה אַקָדָה, ואלמלא כך, היינו מעדיפים את אַקָדָה, על משקל אַגְרוֹף. גם אַגְרוֹף הוא אולי לא דווקא יד קמוצה, אלא, כדעת תרגומים ופרשנים, כלי אבן או עץ, בארמית כורמזיא.

הא' לייבל: בעל השיר כתב אַקָדָה, משום שזה נדרש לו לצורך המקצב. אבל כבר חדלנו לשיר שיר זה, והצורה אַקָדָה אינה דרושה לנו. אין חשש, שהשומע יבין אַקָדָה כאבן יקרה הנזכרת בספר ישעיהו. אין שם האבן הזאת בשימוש לשוננו היום.

הא' בן־נון: אלמלא המילונים, שמביאים את שתי הצורות, נכון היה להפריד את האַקָדָה (הכלי) מהאַקָדָה המקראי, שגם אם אינו דרוש לנו עתה במשמעותו, אפשר שנזדקק לו בעתיד. אולם עתה מוטב, לדעתי, שלא נחליט לכאן או לכאן, אלא שנניח לשתי הצורות לחיות כמה שתחייבנה.

הא' ייבין: זהו הדבר, שאני מתנגד לו תמיד: להתחמק מפתרון השאלה (קריאת ביניים